

SELECTIE BESLUIT ARCHEOLOGIE
14 MEI 2019

Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen
Telefoon 14024
Telefax (024) 329 95 80
E-mail gemeente@nijmegen.nl

Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Waalsprong diverse ontwikkelgebieden

In het gebied van Nijmegen-Noord, de Waalsprong, vinden grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen plaats. De grootste opgaven daarin is het realiseren van nieuwe woonwijken. Het gebied is vooraf onderzocht door RAAP (rapportage 2007) door middel van karterend archeologische booronderzoek om een besluit te kunnen nemen ten aanzien van de mogelijk aanwezige archeologische waarden en eventueel vervolgonderzoek. Op basis van dit booronderzoek zijn diverse vindplaatsen opgenomen in de archeologische beleidskaart van 2012, waarvoor een nadere onderzoeksplicht geldt. In 2016 is een inventarisatie gemaakt van de nader onderzochte vindplaatsen en nog te onderzoeken vindplaatsen. Naar aanleiding van deze inventarisatie en onderzoek uitgevoerd in 2017 en 2018 is voor de nog te ontwikkelen deelgebieden van de Waalsprong een selectiebesluit gemaakt over hoe om te gaan met archeologie in deze gebieden. Het college van B&W heeft op 26-03-2019 de AMZ-kaart (Bijlage 1) vastgesteld en die AMZ-kaart wordt hierbij voor de volledigheid nog verwerkt en overgenomen in het gebruikelijke Nijmeegse format voor een selectiebesluit archeologie. Dit kan gebruikt worden bij planvorming en aanvragen omgevingsvergunning. Let op: bij de rode gebieden is altijd maatwerk nodig, dus overleg met de sr. Beleidsadviseur archeologie.

Op basis van de uitkomsten van het inventariserend onderzoek (P. van den Broeke, *Archeologische inventarisatie van een aantal deelgebieden in de Waalsprong (Nijmegen-Noord)*, 2018) en na diverse expert meetings van archeologisch deskundigen van de gemeente heeft de gemeente Nijmegen voldoende gegevens om te beoordelen hoe om te gaan met archeologische waarden in de deelgebieden van de Waalsprong die nog in ontwikkeling zijn. In de beoordeling van de waarde van de bekende archeologische resten is meegenomen dat oud onderzoek nog niet altijd is uitgewerkt, terwijl de kenniswinst na uitwerking en rapportage nieuw archeologisch onderzoek kan vervangen.

Er zijn diverse archeologische vindplaatsen in de Waalsprong, daterend vanaf het Neolithicum tot aan de Tweede Wereldoorlog. Sommige van deze vindplaatsen zijn behouden ter plaatse in de bodem door plaanpassing en andere vindplaatsen zijn opgegraven waar dat niet mogelijk bleek. Topvondsten zijn onder andere een Merovingisch grafveld ten oosten van de oude kern van Lent, IJzertijdgraven en Romeinse crematiegraven, nederzettingen uit deze perioden en Laatmiddeleeuwse erven.

De meeste van de vindplaatsen komen direct of soms zelfs in de bouwvoor al tevoorschijn. Er geldt dan ook een dieptevrijstelling van maximaal 0,30 cm onder het huidige maaiveld (anno 2019).

Vervolgvel

1

Selectiebesluit

Het besluit over hoe om te gaan met de archeologische waarden is drieledig:

1. Behoud in situ (planaanpassing/archeologievriendelijk bouwen) of behoud ex situ (opgraven en rapportage)
2. Synthese en ontsluiting van archeologische kennis
3. Publieksbereik en beleving van archeologie in de Waalsprong

Hieronder wordt per onderdeel uiteengezet hoe de gemeente hiermee zal omgaan.

1. Om te bepalen hoe moet worden omgegaan met de archeologische verwachting en waarden in de deelgebieden is een AMZ-kaart ontwikkeld (bijlage 1). De kaart kent deelgebieden waar een bekende archeologische verwachting geldt (rood), waar nog vooronderzoek moet plaatsvinden (geel) en locaties waar voor archeologie geen eisen meer gelden (groen). Alle witte delen op de kaart worden hier buiten beschouwing gelaten en hier geldt de bestaande archeologische beleidskaart (ABAK) met facetbestemmingsplan archeologie of het vigerende bestemmingsplan, waarin een selectiebesluit is verwerkt daterend van na vaststelling van de ABAK (2012).
 - Geel: Voor enkele gebieden is nog niet voldoende kennis voorhanden om een archeologische waardering op te stellen van het deelgebied. Er is wel altijd een verwachting op het aantreffen van archeologische waarden, maar de mate van conservering, bijzonderheid, aard en karakter en exacte ligging is dan nog niet bekend. Deze gebieden zijn aangeduid met de kleur geel op de AMZ-kaart (bijlage 1). Hier dient nog vooronderzoek plaats te vinden. In welke vorm en in welke mate is afhankelijk van de verwachting en de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling en is dus maatwerk. Het type vooronderzoek wordt afgestemd met bevoegd gezag in overleg met de projectontwikkelaars van de gemeente.
Na dit onderzoek wordt vastgesteld met een aanvullend selectiebesluit of vervolgonderzoek nodig is of andere beschermingsmaatregelen bij behoud in situ. De kaartkleur kan dan veranderen in rood of groen.
 - Rood: Voor sommige gebieden is inmiddels op basis van vooronderzoek vastgesteld dat waardevolle archeologische resten aanwezig zijn in de ondergrond. De waarde van de archeologie wordt als (zeer) hoog beschouwd en moet behouden blijven. Hierbij zijn twee mogelijkheden, die worden afgestemd met bevoegd gezag archeologie (sr beleidsadviseur archeologie):
 - a. behoud in situ, waardoor de inrichtingsplannen archeologievriendelijk moeten worden opgesteld. Hieraan zijn beschermingseisen verbonden (zie hieronder). Deze gebieden zijn op de AMZ-kaart (bijlage 1) aangeduid met rood.
 - b. Behoud ex situ, waarbij de archeologische waarden die bedreigd worden, worden opgegraven volgens de KNA en de eisen in een door het Bevoegd Gezag goedgekeurd Programma van Eisen.

Let op: Voor alle deelgebieden met de kleur geel en rood in bijlage 1 geldt een vrijstellingsdiepte vanaf de recente bouwvoor, wat doorgaans overeen komt met 30 cm onder huidig maaiveld. In enkele gevallen kan op basis van het vooronderzoek worden vastgesteld dat de archeologische waarden dieper zijn gelegen en er een ruimere dieptevrijstelling kan gelden. Dit is te allen tijde

maatwerk en wordt in overleg nader vastgesteld en vastgelegd in de eisen van de omgevingsvergunning of regels van een nieuw te maken bestemmingsplan.

- Groen: Voor een groot deel van de Waalsprong is door middel van archeologisch onderzoek vastgesteld dat geen behoudenswaardige archeologische resten aanwezig zijn. Wellicht dat er vondsten of sporen aanwezig zijn, maar de gemeente acht deze niet zodanig van belang dat deze behouden moeten blijven. Dit wordt in sommige gevallen gecompenseerd door de uitwerking van archeologisch onderzoek dat in het verleden heeft plaatsgevonden en voldoende kennis zal kunnen opbrengen over het betreffende thema om de synthese mee te kunnen maken. Het gebied is vrijgesteld van archeologisch onderzoek.

Het kan wel voorkomen dat alsnog archeologische resten bij graafwerkzaamheden worden aangetroffen. Daarvoor geldt conform de Erfgoedwet een meldingsplicht. Bij de gemeente Nijmegen kan dat gemeld worden via bevoegdgezagarcheologie@nijmegen.nl. De gemeente registreert de vondsten, maar hier zijn verder geen kosten of een onderzoeksplicht aan verbonden.

2. Afgelopen twintig jaar is veel archeologisch onderzoek in de Waalsprong uitgevoerd en er zijn vele standaardrapportages verschenen om de archeologische waarden die in niet in situ behouden konden blijven vast te leggen. Er is een goed beeld naar voren gekomen over het verleden van dit deel van het gemeentelijk grondgebied. Lent en omgeving kennen een rijke historie en een belangwekkend bodemarchief. Omdat de gemeente verantwoordelijk is voor dit bodemarchief is het tijd om het verhaal over het verleden van Lent en omgeving uit alle onderzoeksrapportages te analyseren en bundelen in de synthese. Op basis van deze synthese kan worden bepaald welke kennislacunes er nog zijn bij eventueel nieuw onderzoek. Om te voorkomen dat nieuw onderzoek moet worden uitgevoerd om lacunes op te vullen, wordt bij het proces van synthese in het bijzonder ook aandacht besteed aan de uitwerking en analyse van oud onderzoek dat nog niet is gepubliceerd in een standaardrapportage. Voor het maken van de synthese wordt een Plan van Aanpak opgesteld door een gespecialiseerde archeologische projectleider en de sr. Beleidsadviseur archeologie van de gemeente.
3. Het verhaal van Lent en omliggend gebied verdient het om verteld en gedeeld te worden. Aandacht voor cultureel erfgoed en dus voor archeologie, het verleden van de leefomgeving, bindt nieuwe bewoners van de nieuwe wijken, zorgt voor cohesie en een gevoel ergens thuis te horen. Voor het uitdragen en verbeelden van het archeologisch erfgoed van de Waalsprong wordt een uitvoeringsprogramma opgesteld dat een doorlooptijd kent van enkele jaren. Een publiëksboek en visualisaties in de buitenruimte zullen onderdeel uitmaken van dit uitvoeringsprogramma.

Beschermingseisen

Indien *Behoud in situ* mogelijk is, omdat ruimtelijke plannen op archeologievriendelijke wijze kunnen worden ingericht, gelden de volgende beschermingseisen om de behoudenswaardige archeologische vindplaats (gebieden waar *in situ* behoud geldt, dus rode gebieden) ter plaatse in de bodem in de juiste conditie te kunnen bewaren.

1. Maatregel door ophoging

De gemeente stelt geen eisen aan het voorkomen van verblauwing, zetting of onderhoud. Uitzondering hierop is de eis aan lucht- en vochtdoordringende bestrating op het parkeerterrein bij de toekomstige bebouwing in deelgebied Ressen om de ondergrond enigszins stabiel te houden door de grote betonnen fundering van de bouwwijze van de geplande bouwmarkt.

2. Maatregel hei- en schroefpalen en damwanden.

Heiwerkzaamheden zijn toegestaan met een verstoring kleiner dan 2,5% van het te bebouwen plangebied en indien funderingspalen een onderlinge afstand hebben die groter is dan 2,5m conform de landelijke norm vastgesteld door de RCE. Een uitzondering hierop zijn grafvelden (informeer bij beleidsadviseur archeologie). Hier zorgt elke vorm van fundering door de archeologische laag een zodanige verstoring dat cruciale archeologische kennis verloren gaat. Behoud in situ is dan niet mogelijk en behoud ex situ zal dan nodig zijn.

De funderingspalen mogen reiken tot in de archeologische laag en voldoen aan de eisen in omvang en aantal. Toetsing gebeurt op basis van de definitieve funderingsplannen zoals bij aanvraag omgevingsvergunning ingediend. Voor damwanden geldt de verplichting tot behoud ex situ, oftewel archeologisch onderzoek, in nader te bepalen vorm met bevoegd gezag.

3. Maatregel bij NGE of sanering

Bij toekomstige NGE onderzoeken of saneringen zal alleen archeologische begeleiding plaatsvinden in de “rode” zones van de AMZ-kaart.

4. Beplanting

Graafwerkzaamheden ten behoeve van beplanting in de vorm van bomen en diepwortelende soorten aanbrengen in parken of buitenruimte kunnen zeer verstorend zijn. Afhankelijk van de aard van de vindplaats vallen dergelijke graafwerkzaamheden binnen de verstorende activiteiten, waarvoor beschermende maatregelen in de vorm van behoud in situ of behoud ex situ door middel van opgraving noodzakelijk worden geacht. Tenminste geldt dit voor alle vindplaatsen van het complextype grafveld. Voor alle overige vindplaatsen wordt het beplantingsschema met bijbehorende graafwerkzaamheden voorafgaand aan de aanvraag omgevingsvergunning voorgelegd aan het bevoegd gezag. Deze kan archeologische onderzoek als maatregel voor bescherming van de vindplaats eisen.

Vervolgvel
4

Voorgaande selectiebesluiten

Dit selectiebesluit vervangt alle selectiebesluiten die van toepassing zijn op de betreffende deelgebieden van de AMZ-kaart (bijlage 1) die dateren van voor 2018. In 2018 zijn selectiebesluiten genomen die zijn overgenomen in deze AMZ-kaart of die na uitvoering van definitief onderzoek zijn komen te vervallen. Het selectiebesluit Ressen (bouwmarkt bouwlocatie en park) is verwerkt in onderhavig selectiebesluit, maar bevat gedetailleerdere informatie over de beschermingseisen ten aanzien van bijvoorbeeld ophoging dan hier is omschreven, omdat dit vaak maatwerk vergt. Het selectiebesluit Ressen (2018) is dan ook nog altijd vigerend beleid.

Namens de gemeente Nijmegen,

Ilona M. Haas
Sr. Beleidsadviseur archeologie

Locatie

Afb. 1 AMZ-Kaart Waalsprong deelgebieden (in Atlas te raadplegen met topografische ondergrond)

